

פסחים פח

משה שווערד

1. שערים מצויינים בהלכה

דף פח. ובבלאי לא עסקו באורייתא כו' ובבלאי עסקי באורייתא. פי' דמתחלה היה דעתו ניחא מן התמרים, ולכן צריכים הם לעסוק בתורה ביותר, אבל אח"כ שהיה לו צער מן התמרים, לכן נזח דעתו כמה שאין עוסקים בתורה הרבה כי קשה הדבר. ומבואר מכאן דמי שפרנסתו בניקל מחויב ללמוד ביותר, שהרי יש לו הרחבת הדעת, ועי' במס' עירובין (סה.) דהלכתא כפי צילותא כו', ופרש"י דעה צלולה, ועיי'ש בגמ' עוד בזה. ועי' ברמב"ם (ת"ת פ"א) דאפי' עני מחויב בת"ת, כלומר אע"פ שחסר לו הרחבת הדעת, אלא שאינו מחויב כמו העשיר. ועי' מה שכתבנו במס' בי"ב (קז: ד"ה אדאכלת כפנייתא בכבל).

2. תלמוד ירושלמי מסכת תענית דף כה/א

אמר רבי חנינא קודם לארבעים שנה עד שלא גלו ישראל לבבל נטעו תמרים בבבל על ידי שיהו להוטים אחר מתיקה שהיא מרגלת הלשון לתורה.

3. מהרש"א על פסחים דף פז/ב

א-להי יעקב כו'. לשון א-להים הוא כולל כל כחות א-להים ובכל א' מאבות היה בו כח א-להי מיוחד כמפורש זה לקמן פרק ע"פ ע"ש:

4. מהרש"א על פסחים דף פז/ב

בו הר כו'. מבואר במדרש משל למלך שהיו לו ג' אוהבים ובקש לבנות פלטין הביא לראשון אמר זכור הייתי אותו הר היה מתחלה הביא לשני אמר זכור הייתי שדה היה הביא לג' אמר זכור הייתי פלטין היה מתחלה א"ל המלך חייד שאני בונה פלטין וקורא אני אותו לשמך שנאמר בית א-להי יעקב והכוונה כמ"ש שהאבות הם סימן לבנים ואברהם אוהב האחד שאמר זכור הייתי הר היה הוא סימן לבית ראשון שהשכינה היתה שומרת בו כשומר בראש ההר מיהו שמירת עראי ולא קבע ועליו נאמר על הר ציון ששמם ואוהב הב' שהוא יצחק שאמר זכור הייתי שדה היה הוא סימן לבית שני שהיה בו שמירה פחותה ביותר שלא היו בו כמה דברים שהיה בבית ראשון ועליו נאמר ציון שדה תחרש. ואוהב השלישי שאמר פלטין היה מתחלה ר"ל קודם שנברא העולם כמ"ש פרק מקום שנהגו ותחלת המחשבה הוא סוף המעשה שהוא סימן לבית האחרון שיבנה במהרה בימינו שיהיה בו שמירה מעולה ומיושבת בבית הפלטין שאז ילכו גו' אל בית א-להי יעקב זש"ה אין זה כי אם בית א-להים כי מה שהעריב לו שמש קודם זמנה כדי שיהיה לינת לילה כמו בבית אין זה כמ"ש אבותי הר ושדה אבל יהיה בית א-להים וק"ל:

5. אלשיך ויקרא פרשת אמור פרק כג: מ

כנגד פרי עץ הדר המתייחס אל אברהם, הלא הוא הראשון שנגלה אליו ה' מכל יצורי עולם שהוא ראשון שנאמר בו (בראשית יח א) וירא אליו ה' וכו', כנגד זה אני נגלה ראשון. וכנגד כפות תמרים המתייחס ליצחק שהיה כפות, הלא הוא שאמרו רבותינו ז"ל (בראשית רבה נו ה) כי בהיות אברהם כופת את יצחק היה הקב"ה כופת שרים של מעלה ונותנם תחת יד ישראל. גם עתה על ידי מצוה זו יפרע הקב"ה מן השר האחרון שבארבע מלכויות, שבהפרע ממנו תלוי אבודן, כדבר שנאמר על ידי דניאל שעל ידי אבן די לא בידין המכה על מלכות רביעי נופלים כלם כאחד כאמרו (דניאל ב מה) והדקת פרזלא נחשא [חספא] כספא ודהבא. והוא הנגדי העיקרי, ומפלתו תלויה במפלת שרו סמאל כנודע. וגם עיקר זכות יצחק לשדד מחריב בית שני שנבנה בזכותו כאשר נזכיר בסמוך בס"ד. וכנגד ענף עץ עבות המתייחס ליעקב, הלא הוא כאשר כתבנו במקומות רבים שזכותו הוא המעמיד המקדש העתידי. כי ראשון היה בזכות אברהם, ועל צאת ממנו ישמעאל נחרב וינתן בידי אדום הוא עשו, ושלטו ישמעאלים בשמנים אלף פרחי כהונה. והשני היה בזכות יצחק, ועל צאת ממנו עשו נחרב על ידו. אך השלישי הוא בזכות יעקב שמטתו שלמה, על כן יהיה קיים לעולם. וזהו מעובה בבנים, כלומר על שלמות בבניו בעלי סדר ויושר כהדס הכשר שאין אחד מהעלין יוצאת משורת השנים, כך לא היה בבניו יוצא מן השורה. על כן כהדס המתייחס אליו אני בונה בית המקדש שנאמר בו ראשון. וזהו ענין מה שאמרו ז"ל (פסחים פח א) כאשר כתבנו במקומות רבים, כי אברהם קראו הר ויצחק קראו שדה ויעקב קראו בית. כי הנבנה בזכות אברהם חזר ונעשה הר, והנבנה בזכות יצחק לשדה נחרש שחרשו

טורנוסרופוס לקיים מה שנאמר (ירמיה כו יח) ציון שדה תחרש, ושבוכות יעקב הוא בית נאמן וקיים, כלומר שתמיד הוא

בית. ועל ערבי נהל המתייחס ליוסף יבא משיח בן יוסף הלא הוא הבא עם המבשר, והוא ראשון לציון כו', והוא מת קודם לאחיו כמו שאמרו ז"ל שיפול במלחמה (עי' סוכה נב א), ואחר כך יחיהו בן דוד כמו שאמרו ז"ל. ולפי זה מה שמסמך ואמר ושמתם לפני ה' א-להים כו' יקושר עם מה שאחר זה כאשר נבאר בס"ד:

6. ספר נצח ישראל - פרק נב

התבאר לך דבר מקדושת ירושלים וממלכתה. אך הדבר שהוא קודש קדשים הוא בית קדשינו ותפארתינו, שיהיה לעתיד ובמהרה בימינו. אמרינן בפרק האשה (פסחים פח). אמר רבי אליעזר, מה דכתיב (מיכה ד, ב) "והלכו גוים רבים ואמרו לנו ונעלה אל הר ה' אל בית אלקי יעקב", אלקי אברהם' אלקי יצחק' לא נאמר, אלא "אלקי יעקב". לא כאברהם שכתוב בו "הר", שנאמר (בראשית כב, יד) "בהר ה' יראה". ולא כיצחק שכתוב בו "שדה", שנאמר (בראשית כד, סג) "ויצא יצחק לשוה בשדה". אלא כיעקב שקראו "בית", שנאמר (בראשית לה, ז) "ויקרא יעקב למקום אל בית אל", עד כאן.

וביאור ענין זה, דע כי בית המקדש הוא המקום שהשם יתברך יש לו חבור ודביקות עם התחתונים, שזהו ענין בית המקדש. ומפני שמדת אברהם הוא מדת החסד, והחסד מתדמה כהר, לפי שכל חסד הוא גדול. כי מי שהוא מקדקק עם אחר, משהו המדה ביושר, ואינו נכנס לפנים משורת הדין. אבל בעל החסד אינו מקדקק, ועושה חסד גדול, וכדכתיב (תהלים לו, ו) "צדקתך כהררי א-ל". כי הצדקה והחסד של השם יתברך הוא גדול, ואינו משהו המדה ביושר, כמו שהוא עושה בעל מדת הדין. ומפני כי על ידי מדה זאת יש אל השם יתברך חבור לתחתונים, קרא אברהם בית המקדש - שבו חבור השם יתברך לתחתונים - "הר", לפי שעל ידי מדת אברהם - שהיא מדת החסד - החבור הזה:

וכן יצחק שהיה מדתו מדת הדין, שעושה מעשיו ביושר ובדין. וגם מדה זאת מדה אלקית, ועל ידי מדה זאת גם כן יש אל השם יתברך חבור ודביקות אל התחתונים להיות ביניהם. ולכך קרא יצחק את בית המקדש 'שדה', כי השדה הוא שוה וישר, ודבר זה מתייחס אל מדת הדין, שהוא ישר:

אמנם יעקב קראו 'בית', שדבר זה מיוחד למדתו, שמדת יעקב מדת רחמים, וזהו עצם החבור. שאינו דומה מדת אברהם, אף על גב שעל ידו יבוא לכלל הדבוק האלקי, אין מדה זאת - שהוא מדת אברהם - עצם החבור. וכן אף על גב שמדת יצחק - שהוא מדת הדין - סבה שעל ידו הדיבוק האלקי לגמרי, אין זה עצם הדיבוק. אבל מדת יעקב - שהוא מדת רחמים - הוא הדבוק בעצם לגמרי. כי זה ענין הרחמים, האהבה והחבור. שכבר בארנו זה כי "אוהב" תרגומו 'מרחמוהו' (בראשית כה, כח). וכן בלשון חכמים (כתובות קה ע"ב) 'לא לדין אינש מאן דמרחם ליה', ודבר זה ידוע. והאהבה היא הדבוק והחבור בעצם, שכאשר דבק נפשו, כמו האב לבן והאם לבנה, מרחם עליו, כמו שהתבאר למעלה דבר זה, עיין שם. ולפיכך מדה זאת בעצמה הוא סבה אל החבור שיש אל השם יתברך לתחתונים, ודבר זה ידוע למבינים:

ולפיכך לא היה מי שקראו 'בית' רק יעקב, כי הבית ששם הדירה, הוא החבור בעצם. ולפיכך אברהם, וכן יצחק, אין מדתם מביא החבור הזה - שהוא בבית המקדש - בעצם, רק שלא בעצם. ודבר זה יש לו הסרה, וכמו שהתבאר לך פעמים הרבה, כי הדבר שאינו בעצם, רק בשביל סבה מה, יש לו הסרה. אבל דבר שהוא כך בעצמו, אין לו הסרה, שכך הוא בעצמו. ולפיכך מצד מידת יעקב החבור בעצם, ולדבר זה אין לו הסרה, ולפיכך קרא אותו יעקב 'בית'. ולפיכך נאמר (מיכה ד, ב) "ואל בית אלקי יעקב", שהכוונה בזה שהבית הזה, שהוא החבור של השם יתברך עם הנמצאים בעצם, הוא בשביל "אלקי יעקב", אשר מדת יעקב גורם דבר זה שהשם יתברך דר עם התחתונים על ידי החבור בעצם. ואמר "אל בית אלקי יעקב", רוצה לומר כי הבית עשוי לדירה, לכך הוא חבור בעצם, ודבר כזה אין לו הסרה. אבל הרה והשדה אינו כך, ואם יש לאחד שם דירה, הוא לזמן, בשביל שהיה חפץ לדור שם, ויוסר דבר זה, מאחר שאינו עשוי לדירה. ואינו כמו הבית, כיון שהוא עשוי לדירה, לא יסולק דבר זה:

- סודר תפלה - נוסח אשכנז - סדר ברכת המזון
הרחמן הוא יקים לנו את סכת דוד הנופלת:

7. מהרש"א על פסחים דף פז/ב

כי גדול יום כו'. עיין פירש"י אבל כמה קראי כתיבי כה"ג יום הגדול ולא דרשינן בהו שהוא גדול כיום שנברא כו' גם דאין גדולת אותו יום כיום היצירה מפורש וי"ל דכמו ביצירת ימי בראשית ביום ראשון נברא החומר הראשון שהוא יש מאין משא"כ בשאר ימי יצירה שנקבע לכ"א צורתו במאמר הש"י וכפירש"י בחומש שהכל נברא ביום ראשון במאמר אחד וכ"א נקבע ביומו ולמעלת היום א' נכתב בשינוי לשון יום אחד כדאיתא במדרשות שאז היה ה' אחד ושמו אחד דביום ב' התחילו השניות כן ביום קיבוץ גליות יהיה גדול הפלא כאלו יהיה בריאה יש מאין דכתיב באותו יום ראש אחד דמלת אחד כמיותר דראש נמי משמע א' אבל הרמז כי אותו יום יהיה מיוחד במעלתו כיום ראשון מיצירת ימי בראשית שנאמר בו אחד ועד"ז אמר הכתוב עזרנו בשם ה' עושה שמים וארץ ר"ל עזרנו בעת קיבוץ גליות בשם ה' עושה שמים גו' כמו שביום ראשון שיתף הקב"ה מדת הרחמים למדת הדין לברוא שמים וארץ כמ"ש ביום עשות ה' א-להים גו' כן לעתיד שיתמלא שם ה' יהיה עזרנו ובכך במהרה בימינו:

8. תוספות מסכת פסחים דף פח עמוד א

שה לבית מ"מ - פי' משום דשה לבית לאו דאורייתא והכי אית ליה לר"ז גופיה בפרק אין בין המוודר (נדרים דף לו.) ואם תאמר והיאך מאכיל פסח שלא למנויו נהי דקטן אוכל נבילות אין ב"ד מצווין להפרישו לספות לו בידיים אסור כדאמר בפ' חרש (יבמות דף קיד.) ואור"י דהתם ילפינן מלא תאכלום ולא אסור אלא דומיא דשרצים ונבילות אבל כה"ג דאיכא חנוך מצוה שרי.

9. ספר מגן אברהם על או"ח סימן שמג:

כתב רי"ו נ"א ח"א דאין למחות בעכו"ם המאכילין אותם איסור אבל אסור לומר לעכו"ם להאכיל אותם איסור עכ"ל ואם התינוק צריך לכך כגון שהוא קצת חולה מותר לומר לעכו"ם להאכיל אותם וכן נוהגים בפסח שמצוים לעכו"ם לישא התינוק לביתו ולהשקותו חמץ והרשב"א בתשובה כתב דמידי דצריך התינוק כגון אכילה ב"ה מאכילין אותו בידיים אבל מידי דלא צריך ליה לא

דהא אסור לינק אחר כ"ד חודש ואף שאמרה להלכה ולא למעשה הר"ן כתבה סתם למעשה וא"כ אם התינוק חולה וא"א לשאת אותו חוץ לבית יבקש מהעכו"ם שיתן להתינוק חמץ והעכו"ם מביא חמץ ומעמידו בבית וה"ל חמצו של עכו"ם ואז אפי' הולך העכו"ם לפעמים יכול לצוות לקטן ליתן לו לשתות אבל הוא לא יגע בו שמא יאכל ממנו כמ"ש ס"ו ת"מ אבל אם התינוק אינו חולה כ"כ ישאנו לחוץ ולא יכניס החמץ לבית כלל עס"י תס"ו. **וּכְתַב עוֹד רִי"ו דְּכָל דָּבָר שֶׁהוּא מִשׁוּם מִצְוַה סִפִּינָן לִיָּה בִידִים כִּגוֹן שֶׁמֵּחַנְכִין אוֹתוֹ לְתַקוּעַ בַּשַּׁבָּת וְכ"כ הַג"א בְּר"ה וְכ"כ הַתו' בַּפְּסָחִים דָּף פ"ח דְּמוֹתֵר לְהַאכִיל פֶּסַח לְקַטָּן אַע"פ שֶׁלֹּא נִמְנָה עֲלָיו כִּיּוֹן שֶׁהוּא חִינּוּךְ מִצְוָה** ועמ"ש ס"ו רס"ח ד"א דמ"ע מותר להאכילו בידים כגון ליתן לו לשתות קודם קידוש אבל הא פשיטא דמ"מ מחויב לתנכם במ"ע כגון לעשות להם קידוש וכיוצא בזה כ"מ בת"ה סימן צ"ד והחינוך כל חד לפום חורפיה היודע להתעטף חייב בציצית לשמור תפילין חייב בתפילין היודע מענין שבת חייב בקידוש וכן כל כיוצא בזה.

10. ספר דבר שמואל

תוֹדִיָּה שֶׁהָ וְכוּ' פ"י מִשׁוּם דְּשָׁה לְבֵית לֹאֵו דְּאוֹרִייתָא. כַּחַס
מֵהַרְשֵׁיל שְׁמַיִתָּה לֹא יִכּוֹל לְהַפְרִישׁ עַל בְּנָיו וּבְנֵיהוֹן הַקְּטָנִים
כֵּלָּה מוֹדַעְתָּן עִישׁ, וְלִשְׁוֹן הַגַּמֵּי מֵכָּל לְתַקוּ ס"ו מִשְׁמַע שֶׁכָּה לְרִבּוֹת
וְלֹא לְמַעַס וְלִישׁ.

וּמִשִּׁיבֵי הַחוּסִי בְּחִירוֹנָס אֲנִל כְּהִינֵי דְּאִיכָּה חִינּוּךְ מִלּוֹה שְׂרִי, קֶשֶׁה
כִּיּוֹן שֶׁמִּלּוֹת חִינּוּךְ אִינוֹ אֲלֵּא מִדְּרַבְּנָן אִיךְ יִדְחַה כֵּלָּלוֹ דִּלְלָה
הַאֲכִילוֹס וְלִדְעַה הַחוּסִי הוּא גַם בְּשֶׁאֵר אִיסוּרִים, (ע"י קוֹבֵן הַעֲרוֹת
יִצְמוֹת ס"ו עִישׁ סְקִינֵי) וְהִכֵּה בְּשִׁלְמֵי נִדְרִים (ל"ז עִישׁ כְּדִישׁ בְּקַטָּן)
חִידָשׁ שְׁנֵס הַחוּסִי סִיל דְּמַהִיָּת קַטָּן אִילֵּל מְנוּי וְרַק מִדְּרַבְּנָן חִינּוּךְ
לְהַחֲמִנּוֹת וְעִישׁ הַקְּשׁוֹ אִיךְ סָפּוֹ לִי אִיסוּר דְּרַבְּנָן וְעִישׁ חִירָלוֹ דְּמַשּׁוּס
חִינּוּךְ שְׂרִי דְּכֵס אֲמִירוֹ וְכֵס אֲמִירוֹ עִישׁ וְהֵי שֶׁלֹּא כְּדַבְּרֵי מֵהַרְשֵׁיל הַגַּמֵּי,
וְכֵס דְּגַל לְאוֹבֵן חִיבֵי ס"ו כִּיֵּד כַּחַס שְׁבַקְרֵבֵן פֶּסַח חִידָשׁה חוֹרֵה שֶׁכָּהֵן
חֲמוּצֵי לַחֲכֵן, וְלֹא בְּעִינָן דְּפַחֵס אֲלֵּא דְּעַת הַמַּחֲנֵךְ שֶׁהוּא כָּהֵן אִו
הַאֲפִשְׁרוּסוֹס עִישׁ.

וְהִנֵּה דְּכַרֵּי הַחוּסִי לִישׁ כִּיּוֹן שֶׁהוּא שֶׁלֹּא לְמַנּוּיָו וּבְאוֹסֵן זֶה שֶׁאִיכָּלֵל
אֵת הַפֶּסַח כְּשֶׁנִּגְדִּיל אִינוֹ יוֹאֵל יִדְיָה לִישׁ קוּסֵס מִלּוֹה כֵּלָּל וְהִנֵּה

חִינּוּךְ שִׁידֵי כֹהֵן, וְיִרְאֵה וְאֵלֵּל סְטַמְטִיב נִמְנָה מְחִירֵי ס"ו חִירָתִי
בְּשֶׁבִיעִי אִוֵּת לִי דְּמִלּוֹת חִינּוּךְ הוּא רַק עַל שֵׁס הַמִּלּוֹה וְלֹא עַל פְּרִשֵׁי
הַמִּלּוֹה וְכֵן גַּם בְּאַחֲרֵי הַשָּׁלֵל בְּחִישׁ דְּלִשְׁוֹן מְקִישׁ כָּהֵן מִלּוֹת
חִינּוּךְ עִישׁ וְעִישׁ אִישׁ דְּנִפְךְ הַמִּלּוֹה הוּא לֹאכֵל מֵהַפֶּסַח אֲלֵּא שֶׁמִּחֲנֵאֵי
הַמִּלּוֹה שֶׁפֶּסַח אִינוֹ נֹאכֵל אֲלֵּא לְמַנּוּיָו וְכֹהֵן לֹא נֹאמְרֵי מִלּוֹת חִינּוּךְ.

11. שו"ת אבני נזר חלק יורה דעה סימן תנז

(א) אך הא מילתא טעמא בעי דרחמנא אמר לא תסגיר עבד אל אדוניו לח"ל אבל אם ירצה לשעבד בו בא"י למה לא. והנראה בישוב זה דהנה בפסחים פ' האשה [פח ע"א] דעבד אינו אוכל מפסח של עצמו או של אחר שלא ברשות רבו. ועבד של שני שותפים אינו אוכל לא משל זה ולא משל זה ע"ש. וטעמא בעי דמה לו לרבו בזה וכי אכילת פסח מגרע עבדות רבו ולמה יוכל רבו למחות בו באכילת פסח:

(א) ונראה בישוב זה בהתבונן במצוות הפסח שאינו בא אלא לאכילה ואם לא הי' ראוי לאכילה בשעת זריקה לא יצא ידי חובתו. וגוף אכילה לכ"ע לא מעכבא. ודוחק לומר כעין דר"ז כל הראוי לבילה כו' דלא מצינו זה רק בשירי מצוה כגון קריאה דביכורים דעיקר מצוה ההבאה. וכן קריאה דיבמה דעיקר מצוה החליצה וכן בילה דמנחה. לא בפסח שעיקרו אינו בא אלא לאכילה ואכילה גופא לא תעכב:

(ב) אך הענין הוא. **דישראל נגאלו בדם פסח ודם מילה.** והיינו דמילה מורה סימן עבדות לד' ומוציא מעבדות מצרים. וכן פסח דכתיב ועבדת את העבודה הזאת. אך צריכין להבין מה עבדות יש באכילת הפסח. אך הענין. דעבד מזונותיו משל רבו [ואף דקי"ל [גיטין יב ע"א] יכול הרב לומר לעבד עשה עמי ואיני זנך. היינו דיכול לומר לו חזור על הפתחים ובשני בצורת דלא מרחמי' לי' יכול לומר לרבו זן או שחרר וכשחוזר על הפתחים ונותנים לו קנה רבו דמה שקנה עבד וכו' ואוכל משל רבו] וכשהי' עבדים במצרים הי' מזונותיהם משל מצרים. וכשיצאו ונעשו עבדי ד' אכלו פסח משלחן גבוה וזה עבודה. שאכילת הפסח משלחן גבוה מורה שהם עבדי ד' וע"כ במה שראוי לאכילה בשעת זריקה והוזמנו לשלחן גבוה די. וכן לישון זוה"ק [ח"ג דף צז ע"ב] דאתדכי למיכל על פתורא דאבוהון:

(ג) והשתא עבד כנעני אינו יכול לאכול פסח שיוורה שהוא עבד ד' שהרי עדיין עבד אדוניו הוא ומזונותיו משל אדוניו ואינו יכול לאכול אלא מפסח אדוניו או מפסח אחר ברשות אדוניו שזה יורה שהוא עבד ד' ומזונותיו בא לו מד' באמצעות אדוניו. וע"כ עבד של שני שותפים אין אוכל לא משל זה ולא משל זה רק למשנה אחרונה מבואר שם דאוכל מפסח של עצמו ע"ש. ואף דהא דכופין רבו לשחררו הוא רק מדרבנן ואין אוכל בפסח דאורייתא אך משום דכופין גם קודם ששחררו מעשה ידיו של עצמו כמבואר בתוס' גיטין (מ"ב ע"א) ד"ה יום. וזה הוה מדאורייתא דהפקר ב"ד הפקר דאורייתא הוא. וכיון דמעשה ידיו של עצמו מזונותיו משל עצמו ע"כ אוכל פסח של עצמו. [ע"ע ביאור הדברים להלן ס' ת"ז אות ח']:

12. תוספות מסכת פסחים דף פח עמוד א

לישא שפחה אינו יכול - ואם תאמר וליתי עשה דפרו ורבו (בראשית ט) וידחה לאו דלא יהיה קדש (דברים כג) וי"ל משום דידה דליכא עשה דאפשר לה בעבד ועוד דבתחלת ביאה מיעקר לאו ולא מיקיים עשה אלא בהוצאת זרע ...

13. ספר מנחת חינוך - מצוה א - אות יז

... והראיה, דאם מתו לא קיים המצוה דאינו יוצא כעת במה שיצא כבר, ואין שום דמיון כלל לכפאו ואכל מצה, ועיין לקמן בדברינו במצות ספירת העומר [מצוה ש"ו אות ו']. ועל פי הנ"ל איני מבין דברי התוס' בבא בתרא י"ג ע"א ד"ה כופין, והגיגה ב' ע"ב ד"ה לישא [השני], שהקשו דליתי עשה דפרו ורבו לדחות הלא תעשה דלא יהיה קדש, ותיירצו דלא הוי בעידנא, דהלא תעשה היא בשעת העראה והעשה היא בגמר ביאה, ולפי הנ"ל הנה בגמר ביאה ג"כ לא קיים העשה, והגמר ביאה אינו אלא הכשר מצוה דאי אפשר להוליד בלא זה. אך לפי זה הוי ההעראה גם כן הכשר מצוה דאי אפשר בלא זה, >ועיין בטורי אבן שם שהשיג בזה על דברי התוס' <. אך גם לסברת התוס' אינו מובן החילוק בין העראה לגמר ביאה, דאף בגמר ביאה עדיין לא קיים המצוה. ולומר דכיון דבגמר ביאה מוליד, ורוב נשים מתעברות ויולדות, ובכל מקום אזלינן בתר רובא, והוי כאלו ילדה. זה אינו, דהרי אפילו נתעברה לא קיים המצוה, דבבן או בת לחוד לא קיים כלל, ולא שכיח כלל דתלד תאומים זכר ונקיבה, ודברי התוס' צריכין עיון כעת:

14. תוספות פסחים דף פח/ב

כופין את רבו - בחציה שפחה אין כופין את רבה אלא היכא דנהגו בה מנהג הפקר היינו משום דכשישחררה שמא לא תקיים כיון דלא מיחייבה וא"ת אמאי כופין וכי אומר לו לאדם חטא בשביל שיזכה חבירו דהמשחרר עבדו עובר בעשה וי"ל מצוה רבה שאני דלא תהו בראה לשבת יצרה כדמשני (ברכות דף מז:): גבי ר"א ששיחרר עבדו מצוה דרבים שאני:

15. ספר מנחת חינוך - מצוה ה - אות יא

... ומקשה הש"ס הא מה שקנה עבד קנה רבו, ומתרחץ דנותן על מנת שאין לרבו רשות וכו'. ומאי קושיא. מאי איכפת שהוא של הרב. כיון דניחא ליה להרב, דאי לא. לא יוכל לאכול פסח שלו, עיין לקמן [בגמ' שם]. אך דניחא ליה שיהיה לו תקנה, א"כ מאי איכפת לן אם הבהמה השניה היא של האדון, העבד יוצא בשל אדון, ולמה צריך ליתן על מנת שאין לרבו רשות, וכן הוא בר"מ פ"ג ה"ב, למה לי זה, ואין פירושו לזה, עי"ש ותבין. ואחד מהחברים שלי אמר, נהי דודאי הרב יוכל ליתן פסח בפני עצמו לעבדים, היינו שמפריש פסח עבורם, אבל העבד אינו יכול ליקח בהמה אצל הרב לפסת, אף דניחא ליה להרב, מ"מ פסח צריך להקדיש עיין ש"ס פרק אלו דברים ס"ו ע"ב מקדיש אדם פסחו, וא"כ אינו יכול להקדיש של אחר היינו של הרב, כי אין אדם מקדיש דבר שאינו שלו, אף דזכות הוא להרב, מ"מ זכיה מטעם שליחות להרבה ראשונים, וסברת מהרי"ט [שו"ת ח"א סי' קכ"ז ד"ה ותן] מפורסם דאין אדם יכול להקדיש ע"י שליח דמילי לא מיסמך לשליח וכו', א"כ לא מהני הזכיה ג"כ ואינו יכול להקדיש, על כן צריך להיות שלו, ונותן לו על מנת שאין לרבו וכו', רש לפלפל בזה ודבר הכמה אמר. ויש ראייה למהרי"ט מגמרא זו:

16. ספר דבר שמואל

<p><u>חמשה שנתעברו עורות פסחיהן. הקטב הנותן דמי סי קיא</u> סקיה להבזורים דכבש שלם לים החיטה הראויים להכבד <u>ליום בלן יתנבל כבש שיש בו חמס ברוז וממל שכולם רחיים</u> <u>לחטילה חלה ורואי חתיכה והוי חתיכה הראויים להכבד ונכח</u> מדרכן לא בעיל וכך לים חוי לחטילה וסוד חין יולא יריה מדאורייתא עי"ש, ועי"ש כתב החתים מלח די סקיה [י.ג.] כגז שחל ושכל כע"ש שמדרכן חין ששה פסח והפוסת תן העולה כפוסת תן הקבר, והסחף החתים כשכבד והקריב פסח חס ולאחר כיון שחתימת רחוי לחטילה יולא יריה ופסח מספס שני או כיון שמדרכן חוי רחוי לא יולא חתימת חתים כי נזרק על מי שאינו רחוי לחטילה, ויכתיב שחין שאין יולא חתימת חתים דאף שחתימת בעיל ברוז וחתימה הראויים להכבד שאין בעיל לאתדיר ולא גרע שחין יוכל לחבל כות עי"ש, (ויבר דט באחזיט חס דבד שאין רחוי מדרכן חוי מיקרי חוי רחוי מדאורייתא, עי" מלח החתים חות חוי עדין חויבר דרכן, יתליח פוח תחומות ושחתימת פוח ע"כ ה"ס, ונמקדש חוד בקאנסת סי"ב חות חוי רחם הקטב).</p> <p><u>ובעיקר קטית החויד תימן כענני ירימ סי"ד דניטול חוי חלה</u> <u>לכסיר חסרון החתמה ולא לחתימת השלם החתמה, כיון</u></p>	<p>סלפסח שיש בו יבלת לא נכבד בו הכבד קרנן ולא נחטיל בו שחתימה חתימה לחדוד לחטילה, והחתימה כזה נחטיל חתימת סי"ד סקיה, <u>ובשפיר יור שער ב' סקיה ופייג בדיח וכן נחלב לענין, ונפחית חרות</u> <u>חסד חותם סי"ד חת, ונפחית חות חתימת יריד סי"ד חת</u></p>
---	---

17. ר"א הורוויץ

דף פח ע"א שם ד"ס אה חלה כה"ג דחיקה חיזק תלכא צרי . ליע דמיס מבסל סחח חכילכ דאורייתא
מכבד זכ רחוא חייב לחבל סולו כדשוחח לעיל פ"כ ועי' ברי' דמיס ל"ז אכחז אק סחחיל
ק דיין : וממלא יבלת כח' סחן סולן יחלחין לכים באריסה . חוי חמסד לנחסר חקעס חתימה כרואי להכנסת
לא כחל כחכל סוס כחחתימים חסי' לחחין דסכר דכנכ סוס מיקרי חתימה כרואי להכנסד . דעכ"פ חתימה
כחי עי"יס חלה חתימי ויכול לחבל סחן כחית . רק כיון דכל סקיה חויס נחבל רק לחחתי ל"ס לכל חסד כישול
כחיסר כחוכ סיסר ונג' ל"ס לחייב לכל חסד חויסרל כרונח חויסל חסס כחחתיים לו כיון שצריך לחסר
לחתימה לחיסר . ופכ"ס יטול ליידי חויסר :